

IN MEMORIAM
AKADEMIK ZVONIMIR DEVIDÉ
(1921. – 2011.)

Dana 10. rujna 2011. u 91. godini u Zagrebu preminuo je akademik Zvonimir Devidé, istaknuti biolog i botaničar, *professor emeritus* Sveučilišta u Zagrebu, te redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za prirodne znanosti. Polaganje urne, prema pokojnikovoj želji, obavljeno je 15. rujna u najužem krugu obitelji i prijatelja.

Gotovo mjesec dana prije, 6. kolovoza 2011. akademik Zvonimir Devidé navršio je 90 godina. Kao bliska suradnica, zapravo njegova prva asistentica na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, Sveučilišta u Zagrebu, telefonski sam mu čestitala rođendan.

Tada mi je, uz zahvalu i uvijek lijepe riječi, najavio da ćemo se svi njegovi bliski suradnici u ranu jesen naći u Botaničkom vrtu Botaničkog zavoda na domjenku, kakvog smo imali pred 10 godina.

To je bila divna želja i nada, koja se nažalost nije ostvarila.

Ukazano mi je povjerenje i čast, da za našu Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, iznesem sjećanje na našeg dragog šefa, akademika, profesora, kako je najviše želio da ga oslovljavamo.

Stoga prvo pozdravljam poštovanog glavnog tajnika akademika Pavla Rudana, kao i sve članove HAZU.

Također, uvažene suradnike, prijatelje i bivše studente dragog profesora Zvonimira Devidéa. Do sada je mnogo detaljnih informacija o znanstvenim dostignućima profesora Z. Devidéa publicirano u časopisu *Acta Botanica Croatica*: prigodom njegove 65. godine života (Papeš i Jelaska, 1986), za 80-i rođendan (Regula, 2001) i za 90-i rođendan (Krsnik

Slika 1. Proslava 80. rođendana profesora Zvonimira Deavidéa u Botaničkom vrtu PMF-a, Sveučilišta u Zagrebu u društvu bliskih suradnika kolega i prijatelja.

Snimila mr. sc. Biserka Juretić, ravnateljica Botaničkog vrta.

Rasol, 2012), publicirano je i poslije njegove smrti i In memoriam (Krsnik Rasol, 2011) te u časopisu Priroda (Papeš, 2012). Očito je da su ga bliski suradnici na matičnom fakultetu veoma cijenili. Jednako tako i bliski suradnici Laboratorija za elektronsku mikroskopiju na Institutu Ruđer Bošković, koji je utemeljio.

Profesor je stručni i prijateljski kontinuirano komunicirao s kolegama u Hrvatskoj, Sloveniji i drugim republikama bivše Jugoslavije, te u mnogim europskim institucijama. Bili su mu zahvalni za vrijedne odgovore i savjete koje im je znalački i iskreno davao. Voljeli su ga i studenti tijekom niz desetljeća, koliko je predavao, i o njima vodio brigu na matičnom fakultetu i na Pedagoškom fakultetu u Osijeku. Bilo je tu, dakako i postdiplomanada s dugih zagrebačkih fakulteta.

IZ MARIBORA U ZAGREB, IZ ZAGREBA U BEČ I ENGLESKU

Zvonimir Devidé rodio se 6. kolovoza 1921. u Lenartu v Slovenskih Goricah, kako se znao hvaliti rodnim mjestom, koje je jako volio. Nakon završetka gimnazije u Mariboru, studirao je prirodne znanosti na Sveučilištu u Zagrebu i Beču. Diplomirao je biologiju, fiziku i kemiju 1944. na Sveučilištu u Beču uz stalno vodstvo uglednog botaničara, akademika Lothara Geitlera, kod kojeg je specijalizirao citologiju. Po povratku u Hrvatsku, nakon odrađenog vojnog roka, 1948. prihvatio je mjesto asistenta u Botaničkom institutu i vrtu u Zagrebu. Na tom položaju mogao je intenzivno proučavati kromosome u cilijata i citologiju kemoautotrofnih leucitiobakteria. Godine 1953., kao stipendist Britanskog savjeta, boravio je šest mjeseci u John Innes Horticultural Institution, Department of Cytology (Bayfordbury, Hertford, Engleska). Imao je sreću da mu je mentor bio u to doba svjetski poznat citogenetičar profesor Cyril Dean Darlington, koji je prvi objasnio mehanizam *crossing overa*, kod kojeg je specijalizirao kariologiju – citogenetiku. Zahvaljujući tim znanstvenim vezama, nakon 17 godina izbijanja iz Engleske, profesor mi je pomogao da dobijem stipendiju Britanskog savjeta i velikim dijelom dovršim započetu doktorsku disertaciju uz specijalizaciju novih citogenetskih tehnika (u Jodrell Lab., Royal Botanic Gardens, Kew, kod profesora Keith Jonesa, bliskog suradnika C.D. Darlingtona).

PREDOBAR ZA DOCENTA

Zvonimir Devidé nastavio je nakon povratka iz Engleske, prije započeta istraživanja citologije bezbojnih sumpornih bakterija, što je bila i tema njegove doktorske disertacije, obranjene 1954. na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1960. habilitirao se na istom fakultetu, prezentirajući tezu na strukturi i optičkim karakteristikama blijedoišaranih i zelenih listova.

Za mjesto docenta u Botaničkom zavodu PMF-a natjecao se 1961., no Vijeće fakulteta je smatralo da je **predobar za docenta** te ga je odmah izabralo u zvanje izvanrednog profesora.

Godine 1970. izabran je za redovitog profesora u istom zavodu, a od 1981. postaje predstojnik Botaničkog zavoda i Botaničkog vrta do umirovljenja 1986.

Za entuzijazam u istraživanju i nastavi u biološkim znanostima, kao i iskustva koja je stekao u Beču i Engleskoj, te velikog znanja iz fizike-optike, Z. Devidé bio je visoko cijenjen kao ekspert u mikroskopiranju u Botaničkom institutu PMF-a, kao i novo formiranom Institutu Ruđer Bošković u Zagrebu (1954). Zbog tih zasluga akademik Ivan Supek pozvao ga je da osnuje Laboratorij za elektronsku mikroskopiju. Tada tek mladi dr. sc. Zvonimir Devidé vrlo je brzo novu tehniku elektronske mikroskopije uspješno savladao, te organizirao mali, ali izvrstan tim suradnika s kojima je za nekoliko godina organizirao centar za elektronsku mikroskopiju sa značajnom međunarodnom reputacijom. Glavni cilj njihovog istraživanja bio je otkrivanje zakučaste funkcije i razvitka plastida i mitohondrija u biljaka. Njihova znanstvena dostignuća, objavljena u mnogo svjetskih časopisa, još uvijek se citiraju s izvornim ilustracijama u internacionalnim udžbenicima vezanim za staničnu biologiju.

Zbog iznimnih dostignuća, profesor Devidé je 1973. izabran za izvanrednog, a 1991. za redovitog člana tadašnje Jugoslavenske, sada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za prirodne znanosti. Gotovo od prve godine izbora profesor Devidé obavljao je mnoge dužnosti i funkcije. Tako je bio član Znanstvenog savjeta za zaštitu prirode, član Međuakademijskog odbora za zaštitu prirode i životne sredine, delegat Razreda za prirodne znanosti JAZU u Međuakademijskom odboru za biotehnologiju. Bio je jedan od glavnih organizatora savjetovanja „Ljudski okoliš u Zagrebu“ i dr. Održao je veliki broj predavanja, kao i prezentirao predavanja nekoliko prijatelja, akademika iz Austrije i Velike Britanije. Njegovo, među zadnjim, predavanje održano u HAZU, pred nekoliko godina, imalo je izrazito veliki auditorij među kojima su bili naši suradnici i studenti, koji profesora nisu za vrijeme studija imali

prilike slušali. Bili su zadivljeni njegovim umijećem predavanja i njegovim crtežima.

VRSTAN ZNANSTVENIK I PREDAVAČ

Na Prirodoslovno matematičkom fakultetu u Botaničkom zavodu profesor Devidé uveo je i razvio moderan pristup povezanosti znanstvene djelatnosti i nastavnih aktivnosti. To se posebno odnosi na organizaciju velikog broja praktikuma.

S njima su bili vrlo zadovoljni asistenti s kojima ih je zajedno postavljao, a još više studenti jer su mogli samostalno raditi i diskutirati s voditeljima praktikuma, ali i s profesorom.

Profesor Devidé nije se specijalizirao samo za određeno usko znanstveno područje. Njegova znanstvena djelatnost obuhvaća široko područje interesa i rada. Svoja istraživanja je uvijek gledao cjelovito, s pogledom uprim prema budućnosti, stimulirajući i podržavajući po njemu znanstvenokreativne projekte svojih suradnika.

U mnogim područjima kojima se posvećivao u suradnji s bliskim i posebno odabranim suradnicima, bio je pionir, ne samo u našoj zemlji već i u svjetskim razmjerima. U svojim eksperimentima i sa suradnicima uvijek je nastojao primjenjivati suvremene metode istraživanja, kao što su kvalitativne i kvantitativne analize, komparativne metode elektronske i svjetlosne mikroskopije, tehnike kulture *in vitro* i dr. Osobito je pazio da u svojim i pokusima svojih suradnika izbjegava artefakte i da se koristi najnovijim metodama uz veliku kritičnost i preciznost u vrednovanju rezultata i postupaka istraživanja. Ovdje moram istaknuti njegovu perfekciju u korekturama rukopisa i uz to vrijednim savjetima. Interesantna činjenica, što se može vidjeti iz popisa njegovih publikacija, da je vrlo rijetko prihvaćao suautorstvo sa svojim suradnicima u publikacijama, iako je u radu sudjelovao i korigirao rukopise, što je većinom mlade, tek stasale znanstvenike žalostilo. Objašnjenje za takav postupak nikada nismo do kraja spoznali.

Njegov istraživački opus detaljno je prikazan i raščlanjen u 12 tematskih cjelina, o čemu su pisale njegove bliske suradnice, neposredno prije njegove odluke da se povuče u zasluženu mirovinu (D. Papeš i S. Jelaska, 1986). Profesora Z. Devidéa može se nazvati, kako je i on sam znao upotrebljavati na osnovi svojega cjelokupnog znanstveno- nastavnog opusa: **Biljni biolog.**

S obzirom na prva stečena iskustva u početku kao asistent iz Anatomije bilja, svoje prve diplomandice, a kasnije i suradnice (Sibila Jelasku i Draženu Papeš) u suradnji s profesorom Stjepanom Horvatićem, vodio je u citotaksonomskim-citogenetskim dionicama istraživanja biljaka iz prirodnih populacija i taksonomski interesantnih biljaka. Vodio ih je već od treće godine studija, pa su diplomirale (1962) kada je on već bio izabran za izvanrednog profesora.

Već 1960. Z. Devidé osniva **laboratorij za kulturu biljnih stanica i tkiva** u kojem, u vrlo skromnim uvjetima, uspješno vodi magistarske radove i doktorske disertacije posdiplomanada, pa čak i suradnika iz inozemstva. Jedna od prvih njegovih postdiplomandica, time i specijalizantica u kulturi biljaka *in vitro*, bila je Sibila Jelaska, uz kolegu iz Etiopije, El Mamoun El Kalifom.

Daljnja istraživanja kromosoma prenio je na svoju prvu asistenticu (D. Papeš), te kao izvanredni profesor uveo je novi predmet **Biologija stanice** u kojemu značajan dio zauzimaju teme iz citogenetike. Brzo nakon povratka asistentice D. Papeš iz Engleske i njenog obranjenog doktorata s tematikom iz citogenetike, uvodi kolegij, **Citogenetika.**

Preuzimanjem predavanja iz **Fiziologije bilja** i organizacijom praktikuma, profesor Devidé shvaća nužnost ulaska u biokemiju. Uspostavlja suradnju na Institutu „Ruđer Bošković“ s laboratorijem pod vodstvom dr.sc. Dine Keglević, koji je već bio dobro opremljen, tako da već nakon kratkog vremena uspijeva zajedno s voditeljicom i njenim suradnicima objaviti uspješan početak zajedničkog rada. Zbog potrebe razvitka biokemije u sklopu fiziologije bilja na Biološkom odsjeku, PMF-a, stimulira svog asistenta Ivana Regulu na specijalizaciju biokemijskih tehnika istraživanja u istom Laboratoriju na IRB-u. U svom usavršavanju I. Regula utvrđuje

serotonin u biljaka, misteriozni **biogeni amin**, koji je dotad tek bio utvrđen u životinja i ljudi. Prisutnost serotonina utvrđena je primjenom vrlo sofisticiranih histokemijskih reakcija i biokemijskih tehnika u određenim dijelovima nekih vrsta biljaka, što je bila tematika njegove doktorske disertacije. Tek nakon samostalnog objavljivanja nekoliko radova, u dva rada priključio se I. Reguli njegov mentor Z. Devidé kao suautor s kojim potvrđuje put nastajanja serotonina kroz pretvorbu triptofana i triptomona, da bi se akumulirao u sjemenkama, čemu autori daju vrlo interesantno objašnjenje (vidi: Popis radova).

Znanstveni interesi Z. Devidéa bili su usmjereni na učinak fotoperiodizma u indukciji cvatnje. Zajedno s Božom Kranjčevićem, on je determinirao fotoinduktivne periode prilikom prelaska od vegetativne u generativnu fazu rastom u čistim kulturama vodenih biljaka. Za istraživanje biljke značajan uspjeh bila je po prvi put uspješna indukcija cvjetanja u laboratorijskim uvjetima, tako su autori utvrdili biljke dugog i biljke kratkog dana (vidi: Popis radova).

Preseljenjem u nove prostorije istraživačkog dijela Botaničkog zavoda, u kojem su uglavnom radili znanstveno bliski profesorovi suradnici, na treći kat Rooseveltovog trga 6, koje je profesor Z. Devidé nekoliko godina vrlo stručno i s ljubavlju uređivao za mogućnost uvođenja novih tehnika, oformirao je male timove koji će ih moći primjenjivati.

Ubrzo, uz pomoć svojih suradnika, Z. Devidé počinje stimulirati razvitak mnogih, do tada potpuno nerazvijenih područja istraživanja u našoj sredini, koja obuhvaćaju najvećim dijelom područja u kojima je nužna primjena tehnika molekularne biologije. Tako, uz već postojeća istraživanja, vrlo odobravajuće prihvaća početak znanstvene tematike: formiranje **biljnih tumora**, koju predvodi nova doktorandica, Marijana Krsnik Rasol, koja prvo kao asistent, a onda nakon doktorata i specijalističkih boravaka u inozemnim laboratorijima, provodi istraživanja **biljni proteini**.

Dolaskom u novoopremljene laboratorije profesor se uključuje u *in vitro* s posebnom pažnjom na promjene kariotipova, koje je vršio u suradnji sa svojim mlađim suradnicama (S. Jelaskom, D. Papeš i kasnije B. Pevalek), koje su konačno dočekale svrhovito ujedinjenje istraživanja na

odvojenim područjima. Temelj tim istraživanjima postavio je Z. Devidé svojim izlaganjem na I. simpoziju Jugoslavenskog društva za biljnu fiziologiju u Novom Sadu 1972. Nakon što je – iznad očekivanja – uspjelo postići dobre uvjete kulture tkiva boba (*Vicia faba* L.), za čiji se kariotip pretpostavljalo da bi zbog razmjerno malog broja kromosoma, i već od Heitza dobro poznatih kromocentara, mogao biti podesan za takova istraživanja, primjenom metode prikazivanja kromosomskih pruga („Giemsa C-banding technique“, koju je 1975. specijalizirala D. Papeš u Beču kod akademika D. Schweizera). Te pruge predstavljale su konstitutivni heterokromatim, koji su biokemičari nazivali „*junk DNA*“, dok su pravi biolozi znali, da evolucija ne održava milenijima „smeće“. (Danas je heterokromatin, tzv. nekodirajuća DNA, jedna od vrlo interesantnih i još uvijek zagonetnih dijelova kromosoma svih organizama). Prva istraživanja pokazala su znatan postotak triploidnih stanica s posebno upadljivim ekstrakromosomom kao i strukturne mutacije u stanicama tkiva u kulturi. U nastavku istraživanja pokazalo se da s trajnim kultiviranjem – neovisno o uvjetima kulture – stupanj poliploidije pada u korist diploidije. Stupanj ploidije jezgara određivali smo mjerenjem količine DNA u kromocentrima (=heterokromatina) po interfaznih jezgara. U tu svrhu Z. Devidé nastajao je izraditi mikroskopski spektrofotometar na kojem su uspjela mjerenja, koja su prihvaćena uz neke modifikacije. Rezultati tih istraživanja prikazani su na nekoliko svjetskih kongresa (Calgary, Helsinki, Oxford, Norwich i Píešťany), kao i publicirani u dva svjetska (Experientia, 1978, Protoplasma, 1981) i tri domaća časopisa (s međunarodnom recenzijom). Ipak, moram naglasiti da su ova istraživanja u suradnji sa Z. Devidéom, proglašena „pionirskim“ na svjetskoj razini.

Konačno preseljenjem novog Zavoda za molekularnu biologiju, Biološkog odsjeka Prirodoslovno matematičkog fakulteta, koji je osnovan 1989. zaslugom i velikih zalaganjem prvo izabrane predstojnice S. Jelaske i uz nju druge seniorke, kao i zalaganje Z. Devidéa, u novoj zgradi na Horvatomcu omogućeno je stvaranje novih laboratorija za koje su većim dijelom već postojali izučeni suradnici, odnosno voditelji laboratorija i koji su već imali internacionalnu reputaciju.

PROFESOR DEVIDÉ UZ ZNASTVENIKA BIO JE I NASTAVNIK – IZVRSTAN PREDAVAČ

Uvijek se zalagao da njegova predavanja budu zanimljiva i dobra, pa su bila i masovno posjećena.

Studenti su ga vrlo voljeli, jer je za njih uvijek imao vremena, strpljenja da ih sasluša i dađe koristan savjet.

Uložio je mnogo truda i vremena u organizaciju novih kolegija na dodiplomskoj, kao i poslijediplomskoj nastavi: Citologija, Biologija stanice, Fiziologija bilja, Mikroskopska tehnika, Metodika znanstvenog rada. Također je vrlo zaslužan za uvođenje predmeta Genetika po prvi put na PMF-u, za koji stimulira prijavu asistentice D. Papeš, koju je komisija pozitivno ocijenila i Vijeće PMF-a odobrilo. Ona se ubrzo uspije udružiti s Željkom Trgovčevićem s Instituta Ruđer Bošković, tada jedinog i najboljeg molekularnog genetičara, koji se prvo uključuje s nekoliko predavanja u sklopu predmeta Genetika, da bi poslije nekoliko godina bio izabran za naslovnog profesora za novi samostalni predmet, Molekularna genetika. Ovdje bih posebno željela istaknuti zahvalnost za podršku ovog koncepta profesorima Z. Devidéu i Milanu Meštrovu, kasnije izabranim za akademike u HAZU. Osim na diplomskom studiju, Z. Devidé bio je nosilac predmeta: Biomembrane, Principi i metode mikroskopske tehnike, Metode znanstvene mikroskopije, kao i Metodika znanstvenog rada na Poslijediplomskom studiju prirodnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i poslijediplomskom studiju Medicinskog fakulteta. Ujedno je održavao specijalne kolegije o mitohondrijima, građi i funkciji fotosintetskog aparata (plastida) i submikroskopskoj organizaciji stanice na smjeru biofizika.

Tematikom poslijediplomskih predmeta nisu bili zainteresirani samo biolozi, već osobito medicinari, tako da još i danas mnogi magistri i dr. sc. citolozi u Klinikama spominju profesora i sve njegove korisne savjete u primjeni: mikroskopskih tehnika kao i u pisanju i iznošenju znanstvenih rezultata.

Bio je glavni zagovornik ideje da središnje mjesto u poslijediplomskom studiju treba imati izrada magistarskog rada, koja će kandidata uve-

sti u samostalna istraživanja. Angažirao se u nastojanjima da razvije interdisciplinarnu pristupe određenim znanstvenim problemima. Zalagao se za razvitak biofizike i biokemije, što je danas već godinama i ostvareno. Pod njegovim mentorstvom izrađen je veliki broj diplomskih i magistarskih radova, a također i doktorskih disertacija. Mnoge obrane doktorskih disertacija imale su europski pristup, jer je većinom nastojao da u članstvu komisije bude prisutan jedan član, profesor europskog sveučilišta.

Poznata je njegova velika angažiranost na vođenju postdiplomskog studija prirodnih znanosti. Bio je voditelj struke biologija na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu od 1960., pa kasnije u sklopu Poslijediplomskog studija prirodnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu do 1983. bio je najuže povezan najvitalnijim funkcijama i u vođenju poslijediplomskog studija i njegovom uspješnom odvijanju.

I NAKON MIROVINE – RAD

Naš šef, profesor Zvonko Devidé, (kako smo ga prijateljski zvali) i nakon umirovljenja 1986. uvijek je ostao naš nezaboravan učitelj. Nažalost, zbog zdravstvenih problema s kretanjem, rijetko je mogao do nas navratiti, ali se uvijek zanimao za naše rezultate i davao nam dio svog entuzijazma za biljnu biologiju. Ostao je uvijek naš znanstveni vođa koji je pomagao svojim suradnicima u razvitku njihove osobne profesionalne ličnosti i stava. Umjesto nametanja svog vlastitog mišljenja nad njihovim, bilo suradnika kao i studenata, kao pravi znanstvenik, uzdržavao se od nametanja osobnog stava, ali je uvijek upotrijebio svu svoju energiju i razumijevanje u prepoznavanju talenata s kojima je usmjeravao zagrebačku, kao i hrvatsku biljnu biologiju u 21. stoljeće, a tako i u internacionalnu istraživačku zajednicu.

Na kraju želim naglasiti studiju: „Makroevolucijske teorije i njihova citološka osnova“ objavljenu u časopisu „Rasprave SAZU“ (1985) koju su mogli napisati u suradnji samo vrhunski biolog-paleontolog, njegova prva supruga **akademkinja Vanda Kochansky Devidé** i biolog širokog biološkog znanja i iskustva kao što je bio profesor Zvonimir Devidé.

U mirovini, profesor nije bio znanstveno miran, nastavio je svoja istraživanja, vrativši se elektronskom mikroskopu i ultrastrukтури plastida s naglaskom na razvitak kromoplasta (8 radova od 1986. do 2000., te još 2003. i 2005.). Njegov znanstveni rad u Laboratoriju za elektronsku mikroskopiju Molekularne biologije na Institutu „Ruđer Bošković“ još uvijek je bio vrlo intenzivan s vrhunskim rezultatima gotovo do kraja njegovih mogućnosti.

Mogu istaknuti da su iz tzv. **Devidéove škole** pronikli danas mnogi već priznati znanstvenici-nastavnici, koji rade u Botaničkom zavodu i Zavodu za molekularnu biologiju Biološkog odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu, ali također na hrvatskim Sveučilištima u Osijeku i Splitu, kao i u europskim, te u Kanadi, SAD-u, pa čak i u Australiji (Perth).

SVESTRAN ČOVJEK VELIKE ENERGIJE

Profesor Devidé izlagao je svoje znanstvene rezultate na preko 70 znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu, na desetke njih održao je pozvana predavanja. Bio je glavni organizator nekoliko znanstvenih skupova, te sudjelovao u radu organizacijskih odbora mnogih skupova.

Također je bio vrlo aktivan u stručnoj, znanstvenopopularnoj i pedagoškoj djelatnosti. Objavio je preko pedesetak značajnih većih i manjih priloga za leksikone i enciklopedije. Kontinuirano je bio tražen za davanje kritičnih prikaza u našim znanstvenim i stručnim časopisima, uključujući Prirodu, za više od 30 knjiga i drugih znanstvenih publikacija, većinom stranih, ali i naših autora i izdavača. Ovdje bih istakla posebno važne i korisne stručne radove o preparativnim tehnikama za elektronski mikroskop kao prilog (VIII poglavlje) u još uvijek nenadoknadivoj knjizi: Mikroskop, B. Varičaka. Bez sumnje prijevod općeg dijela tada najnovijeg izdanja Udžbenika botanike za visoke škole (Strassburgerov udžbenik 31. izdanje), koji je izdala Školska knjiga, predstavlja njegov najznačajniji i najopsežniji stručni rad (586 str., 524 sl.).

Čini mi se da je gotovo nemoguće nabrojiti sve profesionalne aktivnosti i zaduženja, koja je profesor Devidé obnašao, kao i sva priznanja koja

su mu dodijeljena. Uz već spomenute aktivnosti pokušat ću navesti samo neka, uz cijenjeni oprost za propuštena. Socijalistička Republika Hrvatska dodijelila mu je za pokazanu znanstvenu aktivnost nagradu „Ruđer Bošković“ 1976. Izvršni odbor Znanstvenog vijeća Instituta „Rudjer Bošković“ imenovao ga je počasnim savjetnikom Instituta 1980. The New York Academy of Science izabrala ga je za svog aktivnog člana 1981. Orden rada sa zlatnim vijencem dodijeljen mu je 1985. za naročite zasluge i postignute uspjehe u radu za napredak zemlje.

U dva hrvatska znanstvena časopisa, *Periodicum Biologorum* i u *Acta Botanica Croatica*, bio je dugogodišnji član redakcije. Za Biološku sekciju u okviru Hrvatskog prirodoslovnog društva bio je pročelnik i 1973. izborio je osnivanje Hrvatskog biološkog društva, za što mu je godine 2000. HBD dodijelilo *Plaketu Zdravko Lorković*, kao osnivaču društva. Slične zasluge ima za osnivanje nekoliko drugih hrvatskih društava u kojima je bio i predsjednik, a prilikom umirovljenja za izrazite kontinuirane zasluge za rad i unapređenje društava dobio je počasno članstvo. U okviru mnogih hrvatskih društava održao je vrlo uvažena predavanja. Tijekom organiziranja popularnih predavanja u HPD-u održao je predavanje u redakciji *Prirode*, za koje se sjećam, da je kao i gotovo većina njegovih predavanja, bilo dobro posjećeno i s velikim aplauzom ocijenjeno.

Potrebno je još istaknuti da je profesor Devidé bio veliki pobornik zaštite prirode i čovjekova okoliša.

Djelatan u mnogim raspravama uvijek je isticao potrebu i važnost očuvanja prirodne ravnoteže.

To nije radio samo kao zaljubljenik u prirodu, već kao razuman čovjek, koji zna da čuvajući prirodu brinemo o budućnosti naše djece i ljudskog roda kao i sveukupnog živog svijeta.

Profesor Devidé bio je voditelj Instituta za Ornitologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Na toj dužnosti uz pomoć mladih kolega botaničara i biljnih biologa, on je planirao osnovati Odbor za botaniku pri HAZU u svrhu povećanja i poboljšanja međusobne suradnje između biljnih znanstvenika.

UZ BIOLOGIJU – GLAZBA

Zvonimir Devidé pokazao se svojim zavidnim poznavanjem glazbe i aktivnim sudjelovanjem u našem muzičkom životu.

Preko 33 godine bio je član Društvenog orkestra Hrvatskog glazbenog zavoda s kojim je javno nastupao na preko 300 koncerata kao prvi ili drugi violinist.

Nekoliko puta imao je solo nastupe, specijalno je bio zapažen njegov solistički nastup na violi *d'amore*. Njegovo muzikološko istraživanje povijesti viole prepoznato je s dodjelom *Silver Viola Key*, 1985. od „International Association in Salzburg“.

U Glasilu HGZ izašao je članak sjećanja na Zvonka Devidé, kako su ga od milja kolege glazbenici zvali s vrlo lijepim i duhovitim interpretacijama njegovih priča.

Profesor se uvijek osjećao sretnim u društvu muzičara. Vidjevši ga sretnim nakon uspješno izvođenih koncerata, pitala sam se “da li bi bio sretniji kao muzičar?”. Bio je sretan i kao znanstvenik, biljni biolog, ali stalna borba za dobivanje potrebnih-nužnih financijski sredstava za uspješan znanstveni rad svojih suradnika i svoj osobni, često ga je dovodilo do velikog umora i nažalost razočaranja.

TAJNA VJEČNE MLADOSTI

Vjerojatno njegovo druženje s muzičarima kao i uvijek s mladim ljudima činilo ga je uvijek mladim s gotovo dječaćkim duhom, koji se volio veseliti i gotovo igrati.

Uvijek se sjećamo, a posebno naša djeca, njegovih nezaboravnih i vrlo uspješno priređivanih Božićnih priredaba s divnim programima za našu djecu i nas.

Tu je bilo pantomime, muzike i različitih igara u kojima smo se svi zajedno s djedicom Z. Dé-om veselo igrali i zabavljali.

Na kraju želim navesti tekst zadnjeg pasusa kojeg smo moja bliska kolegica, sada akademkonja Sibila Jelaska i autorica, Dražena Papeš, na-

Slika 2. Akademik Zvonimir Devidé bio je dugogodišnji član Društvenog orkestra i ravnateljstva HGZ-a

S lijeva na desno: Zvonimir Devidé, Robert Strecha, Marcel Bačić, Borivoj Maltarić

pisale za profesora Zvonimira Devidé „Prigodom 65. godišnjice života“ za Acta Bot. Croat. (1986): *Nema sumnje, profesor Devidé, koji ove godine navršava 65. godina života, jedan je od posljednjih svestranih biologa sa zavidnom širinom znanja, što se ogleda na obranama diplomskih, magistrarskih ili doktorskih radova. Uvijek zna postaviti inventivno pitanje koje provocira i kandidata i mentora na dalja buduća istraživanja iz određene teme. Često nakon takvih ispita i obrana o njegovim se sugestijama i provokativnim pitanjima dugo raspravlja i razmišlja. Sve što je do sada uradio osigurava mu povijesno sjećanje, no mi mu od srca želimo da još dugo bude zdrav i aktivan s istom energijom kao do sada i da još dugo dijeli s nama strepnje, radost i sve što donose znanstvena istraživanja predanom i iskrenom istraživaču.*

Kao što se iz prethodnog teksta može vidjeti, naše želje su se ostvarile.

Naš profesor Z. Devidé doživio je još 25 godina zaista aktivnog i uspješnog profesionalnog i sretnog privatnog života, kakvog je želio i zaslužio.

Njegova misao uvijek mi ostaje na pameti: „I smrt je dio života“, što su misli prirodnjaka kakav je bio Zvonimir Devidé, kojeg ćemo se uvijek s ljubavlju sjećati.

LITERATURA

- Krsnik Rasol, M. 2011. Profesor Zvonimir Devidé. On the occasion of 90th birthday on August 6th 2011. Acta Bot. Croat. 70 (2): 309-313.
- Krsnik Rasol, M. 2012. Profesor Zvonimir Devidé (1921-2011) . Period biol: 114. No 1: 129-130.
- Papeš, D. and Jelaska, S. 1986. Prof. dr. Zvonimir Devidé – Prigodom 65. godišnjice života (Professor Zvonimir Devidé – On the occasion of 65th anniversary). Acta Bot. Croat. 45: 155-165.
- Papeš, D. 2012. In memoriam – Akademik Zvonimir Devidé (1921.- 2011). Priroda :01, 46-49.
- Regula, I. 2001. Professor Zvonimir Devidé – to mark his eightieth birthday. Acta Bot. Croat.: 60, 110-120.

BIBLIOGRAFIJA
AKADEMIKA ZVONIMIRA DEVIDÉA

